

Senyor Rector, representants de les institucions, companyes i companys claustrals, senyores i senyors,

És un plaer i un honor dirigir-me a vosaltres en la cerimònia d'investidura del doctor Antoni Serra Ramoneda com a doctor honoris causa de la Universitat de les Illes Balears per glossar els mèrits que l'han fet mereixedor d'aquesta distinció. Vull expressar el meu agraïment al Consell de Govern per l'aprovació d'aquest nomenament, així com a la Facultat d'Economia i Empresa pel seu suport i per confiar-me la tasca d'apadrinar el nou doctor.

Vaig ser estudiant del doctor Serra en els cursos del programa de Doctorat en Economia de l'Empresa a la Universitat Autònoma de Barcelona, alhora que impartia classe amb ell com a professor ajudant. En aquell moment, el doctor Serra acabava de concloure la seva etapa com a Rector de la Universitat Autònoma i iniciava l'etapa com a president de la Caixa d'Estalvis de Catalunya. Jo havia estudiat la diplomatura d'Empresarials aquí, a la UIB, i la llicenciatura a la Universitat de Barcelona, i record aquelles classes de doctorat a la UAB com el qui descobreix un món nou, llegint sobre economia de les organitzacions des d'una perspectiva diferent i gaudint del plaer d'estudiar. La motivació transmesa pel doctor Serra creava empatia en el grup d'estudiants, complementada amb altres activitats fora de l'aula. Com a professor ajudant del doctor Serra, segons paraules del company de la UAB —encara ara m'ho retreu—, era el que «vivía millor». I és veritat: quasi mai no vaig haver de substituir-lo, perquè no fallava mai a una classe, tot i que presidia Caixa Catalunya i alhora era conseller de l'Instituto Nacional de Hidrocarburos, i posteriorment de Repsol.

En aquesta exposició faré ressaltar quatre vessants que destaquen en la seva trajectòria, sobre les quals vull deixar unes pinzellades. En primer lloc, com a professor d'Economia de l'Empresa que ha influït en la modernització d'aquesta disciplina a la universitat espanyola. En segon lloc, voldria esmentar la vessant d'impulsor de la UAB, com a professor i com a Rector. Hem d'afegir-hi la faceta d'estudis dels models d'universitat, i concretament dels estudis empresarials. La tercera vessant és la seva responsabilitat com a màxim dirigent d'una entitat bancària, una caixa d'estalvis, un tipus d'institució sobre el qual també ha realitzat contribucions com a acadèmic. Deixaré per al final una quarta vessant, que fa referència a la rellevant contribució social en el seu entorn.

1. Primerament, cal destacar la contribució del doctor Serra en la modernització de l'estudi de l'administració d'empreses, fonamentat des de l'economia. El seu magisteri en l'ensenyament de l'economia de les organitzacions ha influït en diverses generacions d'economistes d'empresa, reflectit principalment en llibres i manuals. Amb els instruments propis de la ciència econòmica, va obrir la «caixa negra» de l'empresa, abordant qüestions com la divisió del treball, la teoria de contractes, els problemes de selecció adversa i risc moral, i explicant el paper de l'empresa des de la teoria dels costos de transacció i dels drets de propietat. Tot això va succeir alguns anys abans que Ronald Coase rebés el premi Nobel d'Economia. Aquests conceptes, avui habituals per als economistes, no ho eren els anys vuitanta del segle passat, i molt menys per als economistes d'empresa.

Una preocupació constant en els seus escrits ha estat la diversitat de formes d'empresa, com la gran empresa moderna amb la societat anònima per accions, l'empresa pública o l'empresa cooperativa, i com aquests tipus d'empreses encaixen dins els mercats. Va abordar els problemes de la separació de propietat i direcció, el que és l'embrió de tot el desenvolupament posterior de la governança corporativa, de tanta actualitat en els nostres dies. També va analitzar els models de participació dels treballadors, com el model alemany o el de les cooperatives d'Arrasate, i també el paper de l'Estat com a propietari en l'empresa pública, un debat viu en l'actualitat.

Des del llibre *Sistema económico y empresa*, passant per *Mercados, contratos y empresa*, fins a *L'empresa: fonaments econòmics*, es reflecteix la influència d'aquesta visió en l'anàlisi de l'empresa des de l'economia, que ha servit de fonament per a estudiants i acadèmics. Sempre atent als articles, llibres i treballs que venien de fora, va tenir un paper important, junt amb el professor Vicente Salas, en la traducció i incorporació als plans d'estudis del manual de Milgrom i Roberts *Economía, organización y gestión de la empresa*.

Aquestes aproximacions continuen sent plenament vigents, malgrat que els ensenyaments d'administració d'empreses a les escoles de negocis s'allunyen, en molts casos, dels fonaments econòmics.

2. Una segona vessant de la trajectòria professional del doctor Serra és la seva implicació en el paper de la universitat, ja sigui com a impulsor de la UAB o en la creació de la Facultat de Ciències Econòmiques i Empresariales, de la mà del seu mestre Sardà Dexeus. El llibre *Dos temps, dos contextos. El naixement d'una nova universitat* posa de manifest les mancances d'aquell període inicial. Durant el seu mandat com a Rector de la UAB (1980-1985) li va tocar establir-hi els professors no numeraris, va adaptar-ne els Estatuts a la Llei de reforma universitària, va impulsar-hi la creació de la Facultat de Veterinària i va col·laborar en l'impuls d'altres universitats com la Universitat de Girona i la UIB. Aquesta tasca de treballar per la universitat ha continuat, fins i tot sent professor emèrit. Ha presidit l'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya i fins i tot em consta que ha hagut de cobrir algunes classes al Departament per manca d'algun professor.

El que tal volta és més remarcable d'aquesta preocupació per entendre el disseny universitari són les publicacions recents, com *Wilhelm von Humboldt. En torno al origen y la evolución de su idea de universidad, con especial hincapié en los estudios empresariales*, amb reflexions sobre el Pla de Bolonya i, sobretot, les diferències sorgides entre els models de les escoles de negoci americanes i els ensenyaments dels temes d'empresa a Europa. La recent publicació, d'aquest mes passat, *La gran empresa francesa. Pantouflards, cumulards y otras especies galas* reflexiona sobre el paper de les *Grands Ecôles* en la formació de la classe dirigent a França i la seva importància en el desenvolupament de les grans empreses en aquell país. I sabem de bona tinta que ja treballa en les empreses alemanyes.

Qui, en el panorama universitari o econòmic espanyol, era capaç de llegir directament dels textos alemanys, francesos i anglesos, i portar aquests textos a les aules? Fins i tot avui en dia, tants anys després, ens costaria trobar algú amb el seu perfil lingüístic i bagatge formatiu.

3. En tercer lloc, voldria destacar el seu càrrec de president de la Caixa d'Estalvis de Catalunya de 1984 a 2005. Abans ja havia exercit com a secretari del Consell d'Administració de la Caixa de Pensions per a la Vellesa i d'Estalvis de Catalunya i Balears. Aprofitaré aquestes paraules per recordar que en la seva etapa de secretari es va aprovar el programa de beques de postgrau de "la Caixa" per estudiar als

Estats Units. Entre les tasques del càrrec de president de Caixa Catalunya li pertocaren decisions difícils al principi, i va participar en una època d'expansió i de canvi en la forma d'operar de les caixes d'estalvis a Espanya. Vull destacar el seu paper com a estudiós d'aquestes formes d'empresa. Efectivament, les caixes d'estalvis complien moltes de les característiques del model d'organització amb propòsit social, tema de gran actualitat avui en dia, quan es discuteix si el propòsit de les empreses ha de ser la maximització dels beneficis per als seus accionistes. Les caixes d'estalvis eren unes empreses sense socis capitalistes, orientades als interessats, arrelades en la societat, que complien objectius socials com evitar l'exclusió financera, i els treballadors participaven en els òrgans de govern, com els clients mateixos, els dipositants. Que era un tema rellevant per a ell ho demostra l'esforç que ha fet també en el pla d'investigador econòmic per entendre què va passar i quines lliçons se'n poden extreure. Ha publicat els llibres *Els errors de les caixes, Preferentes y subordinadas o Sparkassen, una fortaleza asediada*, aquesta darrera publicació, referida al model encara vigent de les caixes d'estalvis a Alemanya.

4. La quarta vessant remarcable és la social, institucional, i el fet d'expressar públicament la seva opinió sobre el que succeeix a la societat que l'envolta. No ha estat, ni és, una tasca menor, si la comparam amb les activitats esmentades fins ara.

Ha estat vinculat a l'Institut d'Estudis Catalans des de sempre en posicions diverses, com a membre de la Secció de Filosofia i Ciències Socials, com a vicepresident de l'Institut mateix i, de manera més rellevant, com a president de la Societat Catalana d'Economia. La presidència de l'Institut Ignasi Villalonga d'Economia i Empresa, institució que agrupa empresaris, professionals i entitats de Catalunya, Andorra, el País Valencià, les Illes Balears i Catalunya del Nord és també una fita important. Aquest institut ha tingut, i encara té, entre les seves prioritats influir en la millora de les infraestructures a l'Arc Mediterrani.

La presidència de Tribuna Barcelona, fòrum d'opinió i debat plural i internacional en format de conferència col·loqui, li ha permès de debatre amb destacades personalitats del món econòmic, social, cultural i científic. Durant la seva presidència, fins a 2010, el mitjà de comunicació de referència era el diari *El Periódico*

de Catalunya. Precisament en aquest diari ha anat publicant des de 2006 fins a 2016 tot un seguit d'articles d'opinió, prop de 300, la meitat dels quals ha recollit al llibre *IncurSIONES periodísticas*. Aquestes opinions han versat sobre les caixes d'estalvis, les finances i els banquers, com era d'esperar. També aquests articles periodístics han versat sobre els polítics, sobre Espanya, Catalunya, Madrid, el tractament fiscal de les regions o el panorama internacional. Hi ha aportacions tan diverses com expressar l'opinió sobre els depredadors Halloween o Black Friday o recórrer als éssers mitològics Caribdis i Escilla per analitzar la Sentència del Tribunal Constitucional sobre l'Estatut de Catalunya.

En definitiva, els múltiples reconeixements, medalles i creus honorífiques d'institucions de tot tipus posen de manifest la rellevància social que han tingut les actuacions del doctor Antoni Serra Ramoneda.

Per a la UIB, més enllà de l'ensenyament personal i els valors que m'ha transmès, reflectits en la trajectòria del Departament d'Economia de l'Empresa de la nostra universitat, és important reconèixer el seu impuls i lideratge inicial en la creació del programa de Doctorat en Economia, Organització i Gestió, conjunt amb la UAB i la Universitat Pública de Navarra. A la UIB, participam com a universitat, ja fa més de vint anys, en un programa de Màster pel qual han passat prop de 300 estudiants de 67 nacionalitats diferents i en què s'han defensat 42 tesis doctorals de doctors que treballen en múltiples centres d'estudis, centres de recerca i universitats d'arreu del món.

I deixau-me que, per acabar, manllevi unes paraules del doctor Vicente Salas, una altra figura cabdal de gran impacte en la docència i la recerca en economia de l'empresa, escrites amb motiu del seu suport a aquesta investidura del doctor Serra Ramoneda com a doctor honoris causa: «Pel lideratge professional en el sector públic i privat; per la seva gran contribució com a professor universitari a l'estudi de l'empresa com a institució econòmica; per la influència del seu magisteri en la difusió dels estudis d'economia de l'empresa a Espanya; per la seva influència intel·lectual i exemplar en el desenvolupament de l'àrea d'Empresa a la UIB, el professor Serra Ramoneda reuneix mèrits destacats per a la investidura com a doctor honoris causa de la UIB».

Els que hem coincidit amb el doctor Serra som afortunats. Ara ho poden ser també els membres del Claustre de professors de la UIB.

Moltes gràcies.

Rafel Crespí